

Työväen Arkisto

Toimintakertomus 2008

TYÖVÄEN ARKISTO

Kannen kuva: Tammisaaren vankileirille tuotavia närpiöläisiä punakaartilaisia.

Vuonna 2008 vietettiin Tammisaaren punavankileirin 90-vuotismuistojuhlaa, johon liittyen Työväen Arkiston tutkija Petri Tanskanen valmisti näyttelyn "Tie Tammisaareen".

Valkoiset olivat jo varhain sisällissodan ollessa käynnissä keskustelleet keskitetyn vankileiri-järjestelmän luomisesta. Valkoisten avuksi tulleet saksalaiset joukot valtasivat Tammisaaren 3.4.1918 ja sen myötä Dragsvikin kasarmialueen. Alue muutettiin vankileiriksi.

Tammisaaren vankileiriä on pidetty pahimpana. Kasarmialue oli noin kilometrin pituinen ja noin 500 metriä leveä kaistale lähellä merenrantaa. Itse vankileiri oli mitoiltaan n. 500 x 200 metriä ja sijaitsi kasarmialueen idänpuoleisessa osassa. Vangit olivat sijoitettuna yksi- ja kaksikerroksisiin tiilirakennuksiin sekä puisiin talli- ja varastorakennuksiin. Tammisaaren vankimäärä kohosi nopeasti useisiin tuhansiin. Korkeimmillaan leirin vankiluku oli juhannuksen 1918 tienoilla, jolloin vankeja oli virallisesti 8 597.

Tammisaaren leirin muonitusolot muodostuivat poikkeuksellisen huonoiksi ja vankien kuolleisuusluvut korkeiksi. Kesä- ja syyskuun välinen aika oli Tammisaaren leirillä pahin. Tuona aikana kuoli n. 3 100 vankia. Heinäkuussa kuoli 31 vankia päivässä eli yhteensä n. 900, elokuussa hieman vähemmän. Jos vertaa sitä Tammisaaren sen aikaiseen asukaslukuun, joka oli n. 3 000 henkeä, vankileirin kuolleisuuspiikki oli kesä- ja syyskuun välisenä aikana valtava. Kaikkiaan vankileireillä menehtyi 12 500 punaista. Lisäksi nälän ja sairauksien heikentämiä vankeja kuoli vankileireiltä vapautumisensa jälkeen.

Taitto: Petri Tanskanen

Työväen Arkisto

Aukioloajat:
maanantai, keskiviikko ja perjantai
klo10-16
tiistai ja torstai klo 10-19

Käyntiosoite:
Paasivuorenkatu 5 B
00530 Helsinki

puh. 09-7743 1110
fax. 09-7743 1111
<http://www.tyark.fi>
email: info@tyark.fi

Taustaa

Työväen Arkisto perustettiin vuonna 1909 Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksessa Kotkassa. Alussa arkiston tehtävänä oli työhön, työväenliikkeen ja ns. työväenkysymykseen liittyvän aineiston kokoaminen. Tämän työn oli itse asiassa aloittanut SDP:n puoluesihteerin Yrjö Sirola puolue toiminnassa jo muutamaa vuotta aiemmin. Varsinaisen arkistoaineiston lisäksi kerättiin ennen muuta kirjoja, lehtiä ja muita painotuotteita sekä vähitellen myös museoesineitä. Aineistoa kerättiin poliittisen, ammatillisen ja sivistyksellisen työväenliikkeen piiristä.

Työväen Arkiston tehtäväkenttä on vuosikymmenien kuluessa yhtäältä supistunut, toisaalta laajentunut. Työväen Arkiston toiminnasta eriytettiin sekä kirjasto- että museo toiminta 1980-luvulla. Näitä tehtäviä hoitavat nykyisin Työväenliikkeen kirjasto ja Työväen museo Werstas. Työväen Arkisto keskittyy yksinomaan arkistotoimintaan. Toisaalta arkiston toimintaympäristö on muuttunut koko ajan perinteisestä työväen-arkistosta sosiaalishistorialliseksi arkistoksi. Tämä ilmiö on kansainvälinen. Arkisto ottaa vastaan ja säilyttää myös sellaisten organisaatioiden ja kansanliikkeiden arkistoja, joilla ei enää ole suoranaista yhteyttä työväenliikkeen tai joilla ei sitä ole koskaan ollutkaan.

Työväen Arkisto on toiminut koko tähän astisen historiansa ajan saman kadun varrella. Arkisto aloitti vuonna 1909 toimintansa Työväen Sanomalehti Oy:n talossa Sirkuskatu 3:ssa (nykyisin Paasivuorenkatu), missä tuolloin sijaitsi myös SDP:n puolue toimisto - TA:n kokoelmat

Yleistä

Työväen Arkistolle vuosi 2008 oli hyvin tapahtumarikas. Arkiston muutolle saatiin lisääaikaa aina vuoden 2010 alkuun saakka. Vuoden alussa saatiin opetusministeriön avustuksen turvin palkattua konsultit etsimään arkistolle uusia tiloja. ISS Proko Oy:n Tuire Kujala ja Tiina Riihimäki tekivät erinomaista työtä. Alkukesästä voitiin kirjoittaa IVG Polarin kanssa aiesopimus Sörnäisten rantatie 25:ssä sijaitsevista tiloista. Kesällä ja syksyllä käytiin vielä runsaasti neuvotteluja opetusministeriön kanssa. Loppuvuodesta asiat etenivät lopulta niin pitkälle, että varsinainen vuokrasopimus voitiin allekirjoittaa tammikuussa 2009. Kolme vuotta jatkunut tilojen etsintä oli saatu päätökseen.

Epävarmuus uusista tiloista lamaannutti kuitenkin arkiston toimintaa monin tavoin, sillä se esti pitkäjänteisen kehittämis- ja suunnittelutyön. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta työilmapiiriin. Arkiston tilojen huono kunto purettavaksi tuomitussa talossa on alkanut yhä näkyä enemmän. Miksi korjata, kun talo joka tapauksessa puretaan?

Arkistonjohtaja Esa Lahtinen esittelee Työväen Arkiston Säätiön hallitukselle Sörnäisten rantatien tulevien toimitilojen piirustuksia. - Isto Puhakka

Työväen Arkiston ja Työväenliikkeen kirjaston työntekijät kävivät syyskuun lopussa tutustumassa Sörnäisten rantatien kiinteistön tiloihin. Yläkuvassa tutustutaan sisäpihan lastausalueeseen, alakuvassa kierretään sisätiloja. - Petri Tanskanen

Arkiston työn painopisteinä olivat arkistojen järjestäminen, aineiston digitointi, koulutus ja kansainvälinen yhteistyö. Arkiston toimintaa kuvaavat tunnusluvut pysyivät korkealla tasolla, vaikka tutkijakäyntien määrä laski edelleen edellisvuosista. Tiedustelujen ja käytetyn aineiston määrä väheni hieman, samoin kävi luovutusten ja kaukolainojen määrille.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen arkiston järjestämisprojekti eteni hyvin suunnitelman mukaisesti. Painopiste oli kansainvälisen aineiston ja piirijärjestöjen aineistojen järjestämisessä. Suuria ja merkittäviä arkistoluovutuksia olivat mm. Viipurin Työväen Soittajien, Paperiliiton Lielahden osasto 6:n ja Matti Louekosken arkistot. Arkiston luetteloihin saatiin liitettyä satoja uusia arkistonmuodostajia. Valokuvi- en digitointityö eteni vuoden aikana erittäin hyvin. Vuoden 2005 lopussa aloitettu äänitteiden digitointi keskeytyi siviilipalvelusmiehen kotiuttamisen takia. Keväällä 2006 aloitettu videoiden digitointi eteni sen sijaan hyvin. Uusi siviilipalvelusmies jatkoi edellisen työtä.

Työväen Arkiston talous päätyi vuonna 2008 tappiolliseksi, mutta ei kuitenkaan hälyttävän huonoksi. Vuoden aikana saatiin yhteistyöprojektien ja muiden tahojen kautta taloudellista tukea Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT:lta, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:lta, Kemianliitolta, Metallityöväen Liitolta, Palvelualojen ammattiliitto PAM:lta, Paperiliitolta, Puu- ja erityisalojen liitolta, Rautatieläisten Liitolta, Viestintäalan ammattiliitolta, Helsingin Kirjatyöntekijän Yhdistykseltä, Euroopan parlamentin jäsen Reino Paasilinnalta, Joensuun yliopistolta, Jyväskylän yliopistolta, Kansan Sivistysrahastolta, Kuopion työväenyhdistykseltä, Palkansaajasäätiöltä, Pohjois-Savon Sos. dem. piirijärjestöltä, Riihimäen Lasi Oy:n sairauskassalta, Suomen Sosialidemokraattiselta Puolueelta, Työväenperinne - Arbetartradition ry:ltä (opetusministeriön kulttuuriperinnemääräraha), Työväen opintorahastolta ja Työväen Sivistysliitolta.

Projekti- ja kesätyöntekijöiden lisäksi arkisto on pyrkinyt hankkimaan lisätyövoimaa Lapinjärven siviilipalveluskeskuksesta ja työvoimatoimistoista. Korkeakouluharjoittelijoita on saatu Joensuun ja Jyväskylän yliopistoista. Arkistolla on ollut myös kaksi akateemista työelämävalmennettavaa. Syksyn aikana arkistossa työskenteli myös kaksi TET-harjoittelijaa Töölön Yhteiskoulusta.

Työväen Arkisto oli näyttävästi esillä tärkeimmän taustajärjestömme Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksessa kesäkuussa Hämeenlinnassa. Tällä kertaa painopiste oli Työväen Arkiston koulutustoiminnan tunnetuksi tekemisessä.

Hanna Jäntti järjesti Mikko Kosusen ohjauksessa mm. Espoon eläkkeensaajien, Varkauden Sos.dem. Kunnallisjärjestön ja Nuorten Kotkain Keskusliiton aineistoja sekä Petri Tanskanen ohjauksessa valokuvia. - Jani Kaunismäki

Osa arkistomme henkilökuntaa valmistautui koulutuspaketin esittelyyn hyvissä ajoin ennen Hämeenlinnassa kesäkuussa pidettyä SDP:n puoluekokousta. Osku Sikiö ja Henrik Lyra esittelevät mainoshattujaan. - Jani Kaunismäki

Arkiston käyttö ja tutkijapalvelu

Työväen Arkiston kaltaiset arkistot ovat olemassa pääasiassa tutkijoita varten. Vuonna 2008 tutkijakäyntien määrä väheni edellisestä vuodesta. Kävijöitä oli 1 851. Laskua oli hieman myös tiedustelujen/tiedonhakujen määrässä, niitä tehtiin 2 004 kappaletta. Yleisesti ottaen arkiston käyttö on kuitenkin pysynyt korkealla tasolla sekä kansallisesti että kansainvälisesti tarkasteltuna.

Asiakkaiden tilaaman aineiston määrä laski selvästi edellisestä vuodesta. Arkistossa on siirrytty intranetin käyttöön, joten asiakas kykenee itse tilaamaan aineiston asiakaskoneelta. Koska järjestettyä ja luetteloitua aineistoa on yhä enemmän saatu siirrettyä intranetiin, asiakas ei enää tee ns. turhia tilauksia. Tämä selittää osittain tilatun aineiston pientymisen.

Tutkijoiden määrä aiheutti vähenemisestä huolimatta edelleen melkoista painetta tutkijapalvelussa. Päivystäjä ei enää selvinnyt yksin työtehtävistään ja oli varsin tavallista, että ajoittain hänen lisäkseen tutkijapalveluun oli sidottuna pari kolme työntekijää yhtä aikaa. Tämä työpanos oli vastaavasti pois järjestämis- ja luettelointityöstä.

Työväen Arkistossa vieraili vuoden aikana 13 ryhmää eli saman verran kuin edellisenäkin vuonna. Opiskelijaryhmien lisäksi arkistossa kävi sukututkijoita ja muita

Vaikka tutkijakäynnit hieman vähenivät edellisvuoteen verrattuna, päivystyksessä riitti silti runsaasti töitä. - Jani Kaunismäki

Neste Oilin sihteerit kävivät syyskuussa tutustumassa Työväen Arkistoon ja olivat näkemäänsä ja kokemaansa varsin tyytyväisiä. Tutustumiskäynnin jälkeen ryhmä söi päivällistä ravintola Juttutuvassa. - Petri Tanskanen

historiasta kiinnostuneita. Ryhmäkäyntien opastuksesta vastasivat pääasiassa Mikko Kosunen, Esa Lahtinen, Risto Reuna ja Petri Tanskanen. Kaukolainojen osuus pysyi edellisen vuoden tasolla (40 kpl), mutta kaukolainatun aineiston määrä laski (153 yksikköä). Eniten kysyttiin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen, työväenyhdistysten, ammattiyhdistysliikkeen, henkilöarkistojen ja Vuoden 1918 kokoelman aineistoa.

Arkiston käyttäjäkunnassa ei tapahtunut suurta muutosta vuoden aikana. Akateemiset tutkijat olivat edelleen suurin käyttäjäryhmä. Ammattitutkijoiden määrää on kasvanut erityisesti se, että työväenliikkeen piirissä on vireillä lukuisia merkittäviä ja suuria historiahankkeita.

Arkiston nettisivujen käytöstä ei ole luotettavia tilastotietoja vuodelta 2008, mutta vuoden 2009 alusta lähtien näitä tietoja alettiin kerätä. Lyhyenkin tarkkailun perusteella voidaan luonnehtia käyttöä parilla piirteellä: päivittäin kävijämäärä liikkuu muutamassa kymmenessä ja arkisto-opas on yllättävän suosittu.

Työväen Arkisto oli yleisölle avoinna maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 10 - 16 sekä tiistaisin ja torstaisin klo 10 - 19. Heinäkuussa arkisto pidettiin kesälomien keskittämisen vuoksi suljettuna kolme viikkoa. Nykyisillä voimavaroilla arkiston aukioloaikoja ei voida pidentää.

Arkistokokoelmien kartunta, järjestäminen ja luettelointi

Kertomusvuoden aikana arkisto vastaanotti 121 luovutusta eli hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna. Suurimpia luovutuksia olivat Viipurin Työväen Soittajien, Paperiliiton Lielahden osasto 6:n ja Matti Louekosken arkistot. Mikko Kosunen ja Ulla Tapiovaara-Harppf valmistelivat Nordea pankin Konalan arkistotiloissa STS Pankin aineiston siirtoa, joka toteutui vuoden 2009 alussa.

Useat suuret siirrot ja seulontaoperaatiot vaativat myös paljon fyysisiä ponnistuksia. Vuoden aikana arkistoon tuli aineistoa 118 hyllymetriä. Työväen Arkiston tilat Paasivuorenkadulla alkavat olla varsin täynnä ja sen vuoksi Kustaankadulta on vuokrattu lisätilaa isojen luovutusten vastaanottoa varten. Vuoden lopussa varsinaista arkistoaineistoa oli 5 200 hyllymetriä. Nettokasvua ei ollut lainkaan, koska aineistoa seulottiin runsaasti tulevaa muuttoa silmällä pitäen. Lisäksi sanomalehtisidoksia yms. aineistoa on runsaat 200 hyllymetriä; valokuva-, juliste-, äänite- ja videokokoelmia on yhteensä n. 150 hyllymetriä; käsikirjastoa, varasto- ja järjestelyhyllyä yms. on yhteensä n. 250 hyllymetriä. Täysin vapaata hyllytilaa on 1 000 hyllymetriä. Paasivuorenkadun tyhjä hyllytila on varattu pääosin lisäluovutuksille. Aineisto on Työväen Arkistossa signumluokituksen mukaisessa järjestyksessä.

Kertomusvuoden aikana arkistojen järjestäminen ja luettelointi tietokantaan jatkui. Kaiken kaikkiaan uusia tai muutettuja luetteloita tehtiin 838 arkistonmuodostajasta. Näistä 48 kappaletta oli suurempia aineistoja, joista tehtiin sarjaluettelot. Kaikkiaan sarjaluetteloita tehtiin 468 kappaletta.

Sosialidemokraattisesta aineistosta järjestettiin neljän piirijärjestön aineistot. SDP:n aineiston järjestäminen eteni 13 sarjan verran. Puolueen kansainvälisen osaston aineistoa on järjestetty koko vuosi, mutta luettelo ei ole vielä valmis. Tällä hetkellä valmiina ovat lähes kaikkien SDP:n päättävien elinten pöytäkirjat sekä kirjeenvaihto. Sosialidemokraattisten Nuorten, Sosialidemokraattisten Naisten ja sosialidemokraattisten opiskelijajärjestöjen aineistojen järjestämistä ja luettelointia jatkettiin. Kunnallisjärjestöistä järjestettiin mm. Espoon, Lahden, Oulun ja Vantaan kunnallisjärjestöjen aineistot.

Ammattiliittojen aineistoista luettelointia jatkettiin mm. Kemianliiton, Julkisten ja hyvinvointialojen Tampereen yhteisjärjestön sekä kuljetustyöntekijöiden arkistojen. Muista järjestöistä, joiden aineisto luettelointia jatkettiin, voidaan mainita Suomen Sosialidemokraattisen Raittiusliiton, Sos.dem. Työväentalojen Liiton, Tampereen Työväen Sanomalehti Oy:n, Savon Kansan sekä Pienviljelijäin Liiton arkistot. Arkistonmuodostajien yleiskuvailuja kertyi 19 kappaletta. Näitä liitetään arkistonmuodostajan luetteloon tarpeen tullen antamaan tiivis kuvaus arkistonmuodostuksesta ja arkistonmuodostajan toiminnasta.

Kirsti Saarikoski käy läpi ja kansioi vastaanotettua arkistoluovutusta ennen sen sijoittamista ns. puskuriarkistoon odottamaan varsinaista järjestämistä ja luettelointia. - Jani Kaunismäki

Mikko Kosunen, joka pääosin vastasi arkistojen järjestämistyön organisoinnista, käy tässä läpi Oulun Sosialidemokraattisen Piirin aineistoa. - Jani Kaunismäki

Arkiston tulevaa muuttoa silmällä pitäen työntekijät ovat varsinaisen päätoimensa ohella tehneet myös ns. kellaripäiviä, joiden aikana on seulottu ja kansioitu järjestämätöntä materiaalia. Kuvassa Henrik Lyra paiskoo hommia itseään säästämättä. - Jani Kaunismäki

Arkisto valmistautui koko vuoden ajan tulevaan muuttoon. Varsinaisen järjestämisen ohessa on tehty runsaasti seulontatyötä. Sekä uusia että vanhoja luovutuksia on kansioitu, ja siten tiivistetty, vaikka itse järjestämistyötä ei vielä ole tehtykään. Tämän vuoksi arkiston hyllymetrimäärä on itse asiassa pienentynyt. Sama kehitys tulee jatkumaan vuoden 2009 puolella. Tavoitteena on saada aineiston määrä edelleen supistumaan ennen muuttoa.

Työväen Arkistossa oli vuoden loppuun mennessä saatu uuteen järjestelmään luetteloitua 9743 arkistonmuodostajaa. Järjestämis- ja luettelointityön yhteydessä arkistonmuodostajia myös poistuu, koska sama arkistonmuodostaja on saattanut toimia useilla eri nimillä historiansa aikana. Arkistojen järjestämistyöstä on vastannut pääosin Mikko Kosunen, joka on myös toiminut projektityöntekijöiden ja harjoittelijoiden ohjaajana.

Vuoden 2007 lopulla aloitettiin painettujen asiakirjojen digitoinnin pilottiprojekti. Työharjoittelija Pekka Kinnunen digitoi naisliiton painetut pöytäkirjat vuosien 1900 ja 1929 väliseltä ajalta sekä vuodelta 1959. Tavoitteena on tulevaisuudessa saada kaikkien keskeisten järjestöjen painetut pöytäkirjat internetiin.

Aineiston mikrofilmauksesta on huolehtinut Petri Tanskanen. Vuonna 2008 mikrofilmaattiin SDP:n puoluetoimikunnan ja -neuvoston pöytäkirja-aineistoa sekä Puu- ja erityisalojen liiton päättävien elinten pöytäkirja-aineistoa, yhteensä 4642 otosta. Työväen Arkistossa on tätä nykyä aineistoa mikrofilmattuna 1185 rullaa. Näistä sanomalehtiä on yli puolet eli 680 rullaa.

Helmikuussa 2007 avattiin ekstranet-yhteys Kemianliiton arkistonhoitajalle (Mari Kivi). Hän on sen jälkeen luetteloinut liiton aineistoa Työväen Arkiston järjestelmään. Luettelot on luettavissa myös arkistonhoitajan koneelta liitossa. Kun aineistot aikanaan siirtyvät päätearkistoonsa Työväen Arkistoon, luettelot ovat jo valmiina. Tähän samaan käytäntöön on tarkoitus siirtyä useimpien muidenkin suurten taustayhteisöjen kanssa.

Siirtyminen intranetiin on parantanut luetteloinnin tasoa huomattavasti. Arkistoluetteloissa on panostettu kuvailuun entistä enemmän ja suurten arkistojen osalta voidaan arkistoluettelossa antaa tietoja mm. järjestön sukupuusta ja historiasta. Tason nostaminen on vaatinut runsaasti tutkimustyötä, mutta vastaavasti siitä on erittäin suurta hyötyä tutkijoille. Tästä työstä on vastannut pääasiassa Veikko Rytönen.

*Itseään eivät kellaripäivinä säästäneet myöskään Ulla Tapiovaara-Harpf ja Isto Puhakka, jotka pölyä ja likaa uhmaten kävivät osuustoimintaliikkeen aineiston kimp-
puun. - Jani Kaunismäki*

Työväen muistitietotoimikunta

Keruut

Muistitiedon keruun pääkohteet olivat vuosi 1918 ja työväentalot. Helsingin työväentalosta järjestettiin kokoelmiin viisi keräelmää ja 1990-luvulla kerätyt näytelmämuistot. Marraskuussa kokoontui elämäkertakirjoittajien muistelupiiri saamaan uutta "muonitusta". Samalla todettiin valmistuneiksi mm. laajat kemiantyöntekijän, urheilutoiminnan ja sosiaalialan elämänkerrat, yhteensä 12 elämäkertamuistelmaa. Arkistoluovutuksissa saapuneista aineistoista järjestettiin käyttöön Kunta-alan ammattiliitto KTV:n Tampereen yhteisjärjestön lomapaikasta tehdyt 21 henkilömuistelmaa. Aarno Tahvanaisen haastattelut Tapanilan työväenyhdistyksestä koottiin omaksi niteekseen. Ammatillisista järjestöistä valmistuivat Maaseututyöväen Liittoa varten tehdyt maa- ja metsätyöläisaktiivien haastattelut, joita kertyi 29 kertojalta kaksisidosta. Pekka Voutilaisen seikkaperäisten telealan muistelmien siivittämänä saatiin postityöntekijöistä kansiin muistelmasidos. Sähköalojen veteraanihaastatteluista karttui kaksi sidosta muistelmia.

Risto Reuna vastasi Työväen muistitietotoimikunnan käytännön toiminnan pyörittämisestä. Kertomusvuoden aikana hän vastasi lukuisiin tiedusteluihin ja konsultoi asiakkaita muistitietoaineiston käytöstä. - Jani Kaunismäki

Andreas McKeough perehtyi neljän kuukauden ajan muistitiedon tallentamiseen. - Jani Kaunismäki

Kertynyttä ääniteaineistoa litteroitiin ja järjestettiin 4077 sivua. Muistelmia valmistui tutkijakäyttöön 160 keräelmää, yhteensä 13 sidosta. Lähetyksiä toimikunta vastaanotti 1525 liuskaa muistelmia- ja liiteaineistoa 53 luovuttajalta. Kuva- ja äänitallenteita saapui 121 äänitettä ja 92 valokuvaa.

Fil. yo. Timo Tigerstedt litteroi ja teki keräelmien tiedostokuvauksia sekä syötti tietokantaan liitekansioiden sisältökuvaukset. Kokoelmien 63 liitekansiota luetteloiitiin yksityiskohtaisesti. Tigerstedtin avulla aloitettiin myös Metallityöväen Liiton laajan haastattelukokoelman sisältökuvaukset. Arkistoa järjestettiin 28 keräelmää. 15.9. alkaen muistitiedon tallentamiseen perehtyi työelämävalmennettava FM Andreas McKeough.

VTK Kaiju Rytönen jatkoi muistitietosidosten sisällysluettelojen vientiä atk-hakemistoksi sidoksista 290 - 311, yhteensä 265 keräelmää.

Muistitiedon käyttö ja opastus

Muistitiedon käyttö on lisääntynyt sähköisen hakupalvelun myötä. Aineistoa kysyttiin vilkkaasti ja kotisivutiedusteluista havaittiin, että noin 7 prosenttia internetin

asiakaskäynneistä kohdistui muistitietoon. Kokoelmiin kävivät tutustumassa toukokuun lopulla professorit Esra Danagioglu ja Orhan Sillier Turkin historiasäätiöstä Ankarasta. Lisäksi toimikunnan sihteeri Risto Reuna esitteli kokoelmia ja niiden käyttöä kahdeksalle harrastaja- ja opiskelijaryhmälle. Muistitiedon käytöstä neuvottiin Puu- ja erityisalan liittoa ja sihteeri opasti asiakaskäynneissä kahdeksaa elämäkerta-kirjoittajaa. Reuna osallistui Kemianliiton järjestämän muistitietokeruun palkintoraadin kokouksiin.

Muistitietosidoksia tilattiin 383 kappaletta. Muistitietoa tiedusteltiin puhelimitse 62 kertaa ja 47 kertaa sähköpostitse. Valtaosa kyselijöistä oli eri oppilaitosten opiskelijoita ja historiateosten kirjoittajia.

Haastattelut

Sihteeri Risto Reuna teki seuraavista henkilöistä aihehaastattelut:

Varatuomari Timo Laatonen (s. 1935): *Ylioppilastalon valtaus v. 1968*

Nuoriso- ja vapaa-ajan toiminnanjohtaja Kauko Laitila (s. 1925): *Nuoret Kotkat ja toiminta SDP:n T-sihteerinä Kuopiossa v. 1950*

Toimistotyöntekijä Eva Mäki (s. 1938): *Puutyöntekijästä ammatinvalinnanohjaajaksi*

Varastopäällikkö Armas Salovirta (s. 1919): *Vallilan kaupunginosa 1920-luvulla*

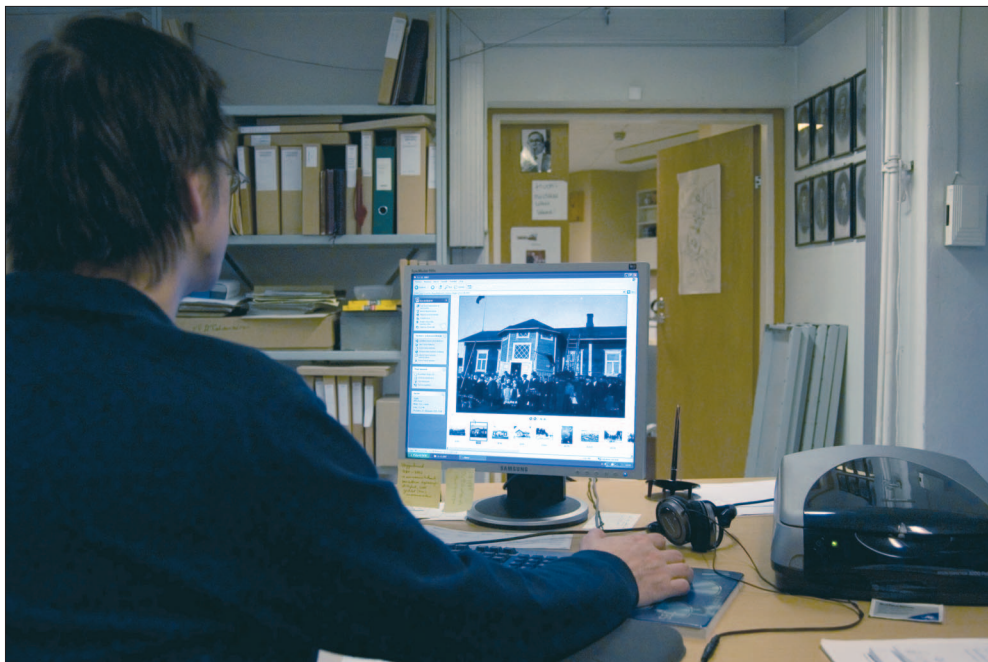
Timo Tigerstedt syventyneenä Metallityöväen Liiton haastatteluaineiston sisällönkuvailuun. - Petri Tanskanen

Audiovisuaaliset kokoelmat ja projektit

Kuvakokoelmat

Vuoden 2008 aikana valokuvakokoelmiin tehtiin 175 tiedustelua (2007: 188). Vaikka toimitettujen valokuvajäljenteiden määrä kertomusvuonna laski edellisvuoteen verrattuna, oli kopioiden määrä kuitenkin vielä selvästi yli vuoden 2004 tai sitä edeltävien vuosien tason. Asiakkaille toimitettujen valokuvajäljenteiden määrä oli 1 053, laskien jonkin verran edellisvuodesta (2007: 1 231).

Vuodesta 2003 alkanut toimitettujen kuvien tilastollisen määrän kasvu selittyy yhtäältä sillä, että asiakkaat alkoivat yhä enemmän tilata käyttöönsä kuvavaihtoehtoja joko digitaalisina katselukuvina tai jo valmiiksi kirjapainotasoisina kopioina. Toimitetuista vaihtoehtoista he sitten valitsivat lopullisesti käyttämänsä kuvat. Ennen tämän käytännön yleistymistä asiakkaat saattoivat ottaa eri kuvavaihtoehtoista valo-

Audiovisuaalisten kokoelmien toiminnasta vastasi Petri Tanskanen. Kuvatilausten hienoisesta vähenemisestä huolimatta asiakaspalvelu vei edelleenkin ison osan työajasta. - Jani Kaunismäki

kopioita, joita ei tilastoitu kuvatoimituksiin vaan valokopioihin. Toisaalta muutamana aikaisempana vuotena toimitettujen kuvien määrään suureen kasvuun vaikuttivat monet valmisteilla olleet historiahankkeet.

Työväen Arkiston valokuva-asiakaspalvelusta vastasi Petri Tanskanen apunaan Veikko Rytönen ja Jani Kaunismäki.

Valokuvia arkistolle vuonna 2008 luovuttivat seuraavat tahot: Leevi Aarniokoski, Helsingin putkimiehet, Helsingin Työväen Mieskuoro, Helsingin Työväen Naiskuoro ELEGIA, Eino Kyyhkynen, Marja Laine, Lomakotien Liitto, Pekka Mäkinen, Nordea Pankki Suomi Oyj, Osuuskunta Tradeka-yhtymä, Pohjois-Savon Sosialidemokraatit ry, Posti- ja Lennätinlaitoksen Helsingin Puhelintyöntekijäin ao 78, Turun Puhelintyöntekijät ry 164, Pirkko Salo ja Valimotyöläisten ao 15.

Arkiston kuvakokoelmista on digitaaliseen kuvatietokantaan luetteloitu tiettyjä osia projektiluontoisesti.

Kuopiolaisen valokuvaaja Eino Kyyhkynen luovuttama laaja, arviolta noin 5 000 negatiiviruutua käsittävä kokoelma sisältää pääasiassa Valpas- ja Suomen Sosialidemokraatti -lehtiin ottamia kuvia. Raija Kainulainen digitoi tästä kokoelmasta 1 184 negatiiviruutua, joista hän myös tulosti printit lähetettäväksi Kuopioon lisätunnistietojen kirjaamista varten. Negatiivien digitointiprojekti jatkuu vuoden 2009 puolella.

Eino Kyyhkynen negatiivikokoelma sisältää kuvia lukuisilta eri elämäntilanteilta: poliittisesta ja ammatillisesta työväenliikkeestä, kulttuuri-tapahtumista, juhlista, henkilöistä ja eri miljöistä. Kuva markkinoilta Kuopion torilla 1960-luvulla. - Eino Kyyhkynen kokoelma, TA

Tradekalta saatiin edelleen rahoitusta OTK:n historiallisen kuva-aineiston digitointiprojektiin. Jani Kaunismäki digitoi ja luetteloi 1040 OTK:n eri tuotantoloihin liittyvää kuvaa ja noin 100 HRHL:n valokuvaa. OTK:n kuvia on tähän mennessä digitoitu yhteensä yli 5000 kappaletta. Digitointiprojekti jatkuu vuonna 2009. Lisäksi Kaunismäki järjesti ja kansioi useita valokuvakokoelmia mm. PAM:ilta, TEVA:lta ja Suomen Sosialidemokraattiselta Sanomalehtimiesliitolta.

Sekä STS-Pankin loppuvaiheiden että Työväen Opintorahaston historiankirjoitus-hankkeita palvellut STS-Pankin valokuvien digitointiprojekti jatkui edellisvuoden tapaan. Isto Puhakka skannasi ja luetteloi STS-Pankin uudempaa valokuva-aineistoa 818 kuvaa. Tältä osin projekti vietiin päätökseen kertomusvuonna, mutta vuoden 2009 puolella on tarkoitus valokuvata STS-Pankin julistekokoelma. Vuoden 2008 loppuun mennessä STS-Pankin kuvia oli digitoitu yhteensä noin 4 000 kappaletta.

Akateeminen työelämävalmennettava Hanna Jäntti kansioi ja inventoi ns. isot henkilökuvat ja Uutispäivä Demarin kuvakokoelman.

Koululaisharjoittelijat Kasper Pitkänen ja Ilkka Saarnilehto Töölön Yhteiskoulusta inventoivat ja sijoittivat kuvalaatikoihin ns. pieniä henkilökuvia.

Harjoittelijoiden työnohjauksesta, opastamisesta ja avustamisesta vastasi Petri Tanskanen. Hän myös konsultoi asiakkaita ja sidosryhmiä valokuva-asioissa.

Lisäksi digitoitiin ja luuteloitiin valikoiden joitakin pienempiä arkistonmuodostajia. Jani Kaunismäki, Isto Puhakka, Petri Tanskanen ja Ulla Tapiovaara-Harpp ovat ottaneet valokuvia erilaisissa tilaisuuksissa sekä arkistossa että sen ulkopuolella.

Digitaalisen kuva-arkiston kasvu:

Digitaalisen kuva-arkiston kuvien määrä 2007: 28 204

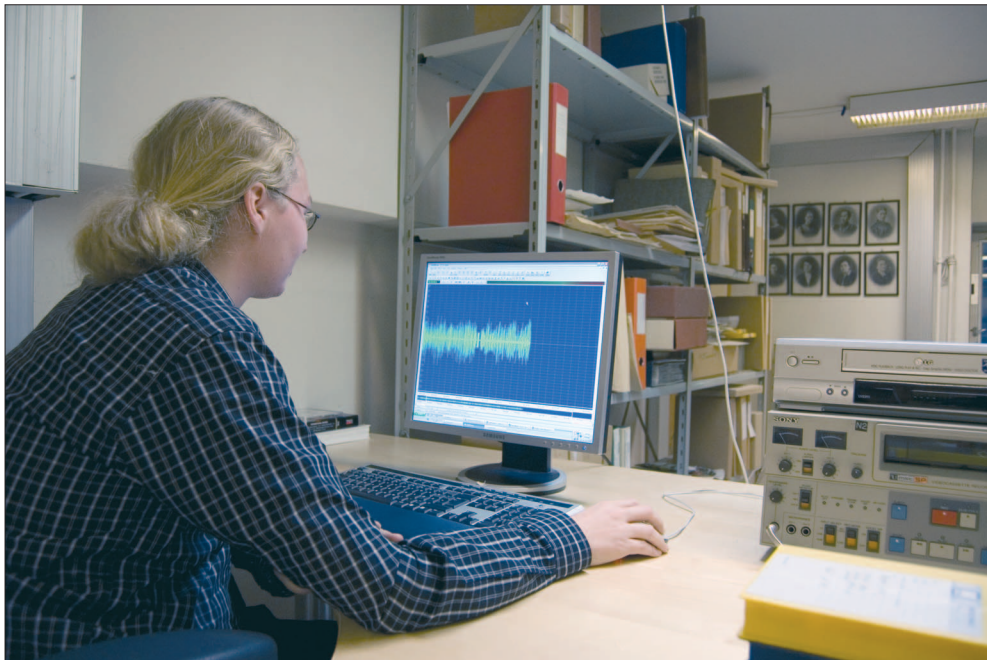
Digitaalisen kuva-arkiston kuvien määrä 2008: 31 850

Kasvu vuoden 2008 aikana 3 646 kuvaa

Äänitteiden ja videoiden digitointi

Vuoden 2005 lopussa aloitettu Työväen Arkiston äänitteiden digitointi jatkui vuoden 2007 puoliväliin asti. Projektin työntekijöinä toimineet siviilipalvelusmiehet saivat projektin kuluessa digitoitua äänitteitä noin 1 800 nauhaa, yhteensä runsaat 2 000 tuntia. Vuoden 2008 aikana projekti on ollut keskeytyksissä. Digitoidun ääniteaineiston varmuuskopiot on tallennettu Mikkelin ammattikorkeakoulun koneille internetin välityksellä.

Vuonna 2006 aloitettua Työväen Arkiston videokokoelman digitointia jatkoi elokuuhun asti siviilipalvelusmies Lauri Hiltunen ja hänen jälkeensä elokuusta 2008 siviilipalvelusmies Petri Marjeta.

Petri Marjeta jatkoi videokokoelman digitointia. Tässä hän tarkistaa, että digitoitavan videon ääniraita on kunnossa (yläkuva) - Jani Kaunismäki
Projektissa digitoitiin myös vhs- ja U-matic -nauhoilla olevat Kansan Elokuvan ja Allotria Filmin lyhyet dokumenttifilmit. Kuva elokuvasta "Perämeren hylkeenpyytäjät" (Allotria Filmi Oy 1957) - Työväenperinne ry

Hiltunen ja Marjeta saivat kertomusvuoden loppuun mennessä käytyä videokokoelman läpi. Hiltunen digitoi SDP:n videoaineiston ja aloitti SAK:n ja sen alaisten liittojen videoiden digitoinnin, jota työtä Marjeta jatkoi. Marjeta myös digitoi syksyn aikana luovutusten yhteydessä tulleet uudet videotallenteet, lähinnä Elämäntapaliiton aineiston. Loppuvuoden aikana Marjeta kävi läpi digitoimatta jääneitä videoita ja tarpeen mukaan digitoi ne, jotka sisällön perusteella arvioitiin tärkeiksi. Kertomusvuoden aikana Hiltunen digitoi 156 tuntia ja Marjeta 90 tuntia videotallenteita.

Petri Marjeta tarkisti ja yhtenäisti ulkoasultaan digitointiprojektin yhteydessä laaditun inventointiluettelon sekä suoritti digitointiprojektin yhteenvedon. Työväen Arkiston kokoelmissa oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 1 929 videota, joista 1 029 oli digitoitu, yhteensä noin 660 tuntia. Digitoimatta jääneet videot ovat olleet pääsääntöisesti kaksoiskappaleita, teknisesti huonokuntoisia tai sisällöltään vähemmän merkitykselliseksi arvioituja videoita. Digitoidun videoaineiston varmuuskopiot on tallennettu äänitteiden tapaan Mikkelin ammattikorkeakoulun koneille.

Videoiden digitointiprojektin vetämisestä on vastannut Petri Tanskanen ja sen atk-teknisestä puolesta Veikko Rytönen.

Yhteistyö

Kotimainen yhteistyö

Kotimaisessa yhteistyössä on ollut etusijalla yksityisarkistojen ja erityisesti 80-prosenttisten valtionapuarkistojen tiivis yhteistyö. Vuonna 1999 perustettu Yksityiset keskusarkistot - De Privata centralarkiven ry on toiminut tämän yhteistyön koordinaattorina. Yhteistyön tärkeimmät tulokset ovat olleet yhteisen arkistorekisterin ja kuvatietokannan aikaansaaminen. Arkistorekisteriä on päivittänyt Työväen Arkistossa Veikko Rytönen. Arkistorekisterissä oli vuoden 2008 lopussa yli 28 000 arkistonmuodostajaa. Yhteiseen ääniteprojektiin haettiin määrärahaa, jonka avulla on tarkoitus digitoida äänitteet eri arkistoissa. Yhdessä on myös yritetty vaikuttaa arkistotalan huonoon palkkaukseen ja pieniin toimintaresursseihin.

Arkistojen niukkojen resurssien lisäämiseksi on toimittu hyvässä yhteistyössä useiden ammattiliittojen, työvoimatoimiston, Joensuun yliopiston, Jyväskylän yliopiston, Lapinjärven siviilipalvelukeskuksen, Kuntoutussäätiön ja Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kanssa.

Arkisto oli mukana järjestämässä Santahaminassa pidettyä vuoden 1918 muistoseminaaria. Petri Tanskanen oli järjestelytoimikunnassa. Hän myös käsikirjoitti ja toteutti näyttelyn ”Tie Tammisaareen” Tammisaaren vankileirin muistomerkin läheisyydessä olevaan näyttelykatokseen. Näyttely on säänkestävä ja pysyvä.

Arkistojen päivää vietettiin Helsingissä lauantaina 8.11. teemalla ”Muuttuva kuva”. Tätä edelsi perjantaina 7.11. järjestetty samaan teemaan liittyvä Arkistoyhdistyksen perinteinen syysseminaari ”Näkyvät arkistot” Tieteiden talolla. Seminaari käsitteli monipuolisesti kuvien merkitystä tutkimuksen ja arkistojen kannalta, kuvien säilyttämistä, konservointia ja tekijänoikeuksia.

Tilaisuudessa palkittiin vuoden arkistoteko ja jaettiin kaksi kunniamainintaa. Arkistojen päivän toimikunta valitsi vuoden arkistoteoksi Lounela-Lönnrot -suvun jäsenen tekemän aineistolahjoituksen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkistoon. Aineisto käsitti Lönnrotin suvun valokuva-albumin, jota on suvussa vaalittu 1860-luvulta lähtien, ja kirjailija Pekka Lounelan jäämistön. Ensimmäinen kunniamaininta annettiin Helsingin kaupunginarkiston erikoistutkija Martti Helmiselle pääkaupunkia käsittelevän kuva-aineiston taitavasta hyödyntämisestä ja visuaalisen Helsingin-tietoisuuden syventämisestä. Toinen kunniamaininta luovutettiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran erikoistutkija Raija Majamaalle perehtyneisyydestä arkistotointa koskevaan julkisuus-, tietoturva- ja tekijänoikeuslainsäädäntöön sekä pitkäaikaisesta työstä arkistotalan hyväksi.

Palkintoraatiin kuuluivat Arkistojen päivän toimikunnan edustajat Christina Forssell

Tammisaaren vankileirin 90-vuotisjuhlien yhteydessä avattiin pysyvä näyttelykatos, jonne Petri Tanskanen toteutti sisällissodan taustoja ja vankileirin historiaa käsittelevän näyttelyn "Tie Tammisaareen". Myös tasavallan presidentti Tarja Halonen, joka kuvassa on tiedotusvälineiden edustajien haastateltavana, tutustui näyttelyyn. - Anni Lahtinen

Vuoden 2008 arkistotekona palkittiin Lounela -Lönnrot -suvun Suomen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkistolle tekemä kulttuurihistoriallisesti arvokas arkistoluovutus. Arkistojen päivän toimikunnan jäsen Pekka Anttonen piti palkintopuheen, hänen oikealla puolellaan Lounela-Lönnrot -suvun edustajia. - Jani Kaunis-mäki

Norjan työväenarkiston satavuotista taivalta juhlistettiin mm. juhlaseminaarin merkeissä. - Pirjo Kaihovaara, Kansan Arkisto

Kansallisarkistosta, Pekka Anttonen Helsingin Sanomain Säätiöstä / Päivälehdessä, Päivi Hirvonen Jyväskylän maakunta-arkistosta, Eeva Miettinen Helsingin kaupunginarkistosta, Ulla-Maija Pelttonen Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta ja Petri Tanskanen Työväen Arkistosta.

Kuten ennenkin, arkisto julkaisi yhdessä Ammattiyhdistysarkiston, Kansan Arkiston, Työväenliikkeen kirjaston, Työväenmuseo Werstaan ja Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran kanssa Työväentutkimuslehteä. Arkiston edustajana lehden toimituskunnassa oli Mikko Kosunen.

Pohjoismainen yhteistyö

Norjan työväenarkisto täytti 100 vuotta marraskuussa. Juhliin osallistuivat Suomesta Pirjo Kaihovaara, Esa Lahtinen ja Tero Tuomisto. Juhlan kunniaksi järjestettiin mielenkiintoinen seminaari sekä juhlaillallinen. Arkistonjohtaja Esa Lahtinen piti juhlaillallisella puheen pohjoismaisten sisararkistojen puolesta.

Kansainvälinen yhteistyö

IALHI:n (International Association of Labour History Institutions) vuotuinen konferenssi pidettiin syyskuussa Johannesburgissa Etelä-Afrikassa. Kokoukseen osallistui Työväen Arkistosta Esa Lahtinen. Pitkän matkan vuoksi eurooppalaisten osanottajien määrä oli poikkeuksellisen pieni. Muista Pohjoismaista vain Norjan arkiston edustaja oli paikalla.

Ensimmäisenä päivänä pidettiin IALHI:n vuosikokous, jossa hyväksyttiin neljä uutta jäsentä. Järjestö on voimakkaasti kasvamassa. Uusia jäseniä saatiin ennen muuta Afrikasta. Valitettavaa sen sijaan oli, että merkittävällä osalla jäsenistä oli jäsenmaksut maksamatta. Tästä huolimatta järjestön talous on erinomaisessa kunnossa. Se mahdollistaa esim. simultaanitulkauksen järjestämisen vuotuisiin konferensseihin. Kokouksessa päätettiin, että seuraava kokous on syyskuussa 2009 Barcelonassa. Vuoden 2010 kokous pidetään Amsterdamissa.

Kokouksen yhteydessä järjestettiin kaksipäiväinen seminaari, jonka pääteemana oli siirtolaisuus/siirtotyöläisyys Etelä-Afrikassa ja sen naapurimaissa. Aihe oli eurooppalaiselle varsin outo, mutta todella kiehtova. Kukapa olisi tiennyt että esim. Mauritiuksella (Mahatma Gandhi -instituutti) on satojatuhansia henkilöitä käsittävä siirtotyöläiskortisto 1860-luvulta alkaen ja jonka jokaisessa kortissa on myös sitä koskevan henkilön valokuva.

Kokouksen yhteydessä tehtiin tutustumismatka Sowetoon Hector Pieterseon museoon. Hän oli se nuori koululainen, joka sai surmansa Soweton mellakoissa kesäkuussa vuonna 1976 ja jonka kuva levisi ympäri maailman. Lisäksi tutustuttiin kaivos-työläisten asuma-alueisiin.

Johannesburgissa Etelä-Afrikassa 9.-13.9. pidetyn IALHI:n 39. vuosikokouksen organisoivat Khanya College ja se pidettiin paikallisen työväenmuseon tiloissa. Alla osa vuosikokouksen eurooppalaisista osanottajista tauolla, vasemmalta lukien Knut Einar Eriksen Norjasta, Wouter Steenhout Belgiasta, IALHI:n pääsihteeri Françoise Blum Ranskasta, Frank Vernon Ranskasta ja anarkisti Sveitsistä. - Esa Lahtinen

Kokousvieraat tekivät vierailun entiseen Johannesburgin sähkölaitoksen työntekijöiden asuntolaan, joka oli osa paikallista työväenmuseota. Olosuhteiden karuus puhui puolestaan. Lisäksi vierailtiin nykyisin museona toimivalla Crown Mines Recreation Clubilla, joka oli kaivoksen valkoihoisten toimihenkilöiden käytössä. - Esa Lahtinen

Ennen IALHI:n vuosikokouksen varsinaisen ohjelman alkua Esa Lahtinen ennätti vierailla mm. Johannesburgin eläintarhassa, missä leijonakuningas Simba nykyään asustelee vaimonsa Nalan kanssa. - Esa Lahtinen

Johannesburgissa kiehtovaa oli afrikkalainen kulttuuri, ihmisten ystävällisyys ja iloisuus sekä erityisesti naisten taukoamaton laulu. Ikävintä puolestaan oli yleinen turvattomuus. Kaupungille ei ollut mitään asiaa jalkaisin illalla. Pieni yllätys oli kokousjärjestäjien hyvä organisointikyky ja korkea tekninen osaaminen.

Linzissä vuosittain pidettävään työväenliikkeen historian tutkijoiden kokoukseen ei vuonna 2008 osallistuttu, mutta Marjaliisa Hentilä jatkaa edelleen ITH:n johtokunnassa.

Henkilöstö ja koulutus

Työväen Arkiston Säätiön hallituksen puheenjohtajana on toiminut Maj-Len Remahl. Muut jäsenet ovat Matti Louekoski, Risto Salonen, Tero Tuomisto ja Seppo Vetteranta. Säätiön sihteerinä ja asiamiehenä toimii Esa Lahtinen, kokoussihteerinä Veikko Rytönen. Varapuheenjohtajana ja rahavarainhoitajana toimii Risto Salonen. Säätiön tilintarkastajat ovat Martti Haapakoski, Marja-Leena Lehtimäki ja Reijo Nuikki.

Palkkausjärjestelmän kehittämisen tarve tunnistettiin yksityisten keskusarkistojen piirissä 1990-luvun lopulla. Asiasta tehtiin erilaisia selvityksiä. Vuonna 2006 perustettiin yksityisten keskusarkistojen palkkatyöryhmä valmistelemaan palkkausjärjestelmää. Tämä ei päässyt työssään alustavia keskusteluja pidemmälle.

Työväen Arkistossa alettiin kypsyä ajatukseen, että asiassa on syytä edetä pienemmällä joukolla. Syksyn 2007 julkisen alan työehtosopimuksessa sovittiin uuteen palkkausjärjestelmään siirtymisestä vuoden 2008 aikana. Järjestelmän tulisi noudattaa soveltuvien osin Arkistolaitoksen palkkausjärjestelmää, jossa palkkaus pohjautuu tehtävien vaativuusarviointiin ja henkilökohtaisen suoriutumisen arvioimiseen.

Työväen Arkistolla on ollut talokohtainen sopimus useamman vuoden Julkisten ja hyvinvointialojen liiton kanssa. Liiton aloitteesta vuoden 2008 keväällä perustettiin työryhmä, jonka tavoitteena oli yhteisen palkkausjärjestelmän aikaansaaminen Kansan Arkistolle, Työväen Arkistolle ja Työväenliikkeen kirjastolle. Työryhmään nimettiin Pirjo Kaihovaara Kansan Arkistosta, Veikko Rytönen Työväen Arkistosta sekä Kirsti Lumiala ja Olli Niemi Työväenliikkeen kirjastosta. JHL:n edustajana ja ryhmän asiantuntijajäsenenä on toimitsija Hannu Moilanen. Alkusyksystä saatiin tehtävien vaativuuden arviointi valmiiksi ja sen jälkeen määriteltiin kriteerit henkilökohtaisen palkanosan määräytymiselle. Vuoden päättyessä oli jäljellä enää palkka-
taulukon määrittäminen.

Työväen Arkiston työntekijät

Arkistonjohtaja

Esa Lahtinen, FM

Tutkijat

Marjaliisa Hentilä, VTT (virkavapaalla)

Mikko Kosunen, FM

Henrik Lyra FM

Risto Reuna, FL

Veikko Rytönen, FM

Petri Tanskanen, FM

Ulla Tapiovaara-Harpp, FM (puolipäiväinen)

Toimistosihteeri

Tellu Laukkanen

Arkistomestari

Kirsti Saarikoski

Sivillipalvelusmiehet

Lauri Hiltunen

Petri Marjeta

Projektityöntekijät, harjoittelijat ja kesäapulaiset

Hanna Jäntti

Raija Kainulainen

Jani Kaunismäki

Pekka Kinnunen

Anni Lahtinen

Andreas McKeough

Pete Pesonen

Isto Puhakka

Osku Sikiö

Auli Reuna

Aleksi Rytönen

Kaiju Rytönen

Timo Tigerstedt

Laura Torniainen

Anu Vatanen

Koulutus ja virkistystoiminta

Henkilökunnan koulutukseen panostettiin kuluneena vuotena. Henkilökunta osallistui erilaisiin koulutustapahtumiin, seminaareihin ja teemapäiviin. Lisäksi moni työntekijä kehitti taitojaan arkistotoimen ja tietotekniikan aloilla. Henrik Lyra suoritti Kansallisarkistossa arkistohoitotutkinnon. Petri Tanskanen suoritti ylempää arkistotutkintoa. Arkiston pitkäaikaisen projektityöntekijän Jani Kaunismäen kanssa solmittiin oppisopimus, joka alkaa vuoden 2009 alusta.

Työväen Arkiston henkilökunta on kouluttanut taustayhteisöjen arkistovastaavia järjestämällä kursseja sekä antamalla henkilökohtaista ohjausta. Arkisto suoritti koulutuksen tehoiskun Hämeenlinnassa kesäkuussa pidetyssä SDP:n puoluekokouksessa. Ulla Tapiovaara-Harpp ja Henrik Lyra uusivat koulutuspaketin, jota markkinoitiin värikkäällä tavalla puoluekokouksessa. Tehokkaan markkinoinnin seurauksena arkistokursseja järjestettiin Imatralla, Haminassa, Keravalla ja Helsingissä. Esa Lahtinen konsultoi Tradeka Oy:n henkilöstöä heidän muuttoonsa liittyvissä arkistoasioissa.

Arkiston henkilökunnan toukokuinen virkistysmatka Tallinnaan huipentui ruokailuun viihtyisässä kellariravintolassa vanhan kaupungin sydämessä. Kuvassa vasemmalta Mikko Kosunen, Tellu Laukkanen, Raija Kainulainen, Kirsti Saarikoski, Pete Pesonen ja Isto Puhakka. - Ulla Tapiovaara-Harpp

*Syyskuussa vietettiin SDP:n puoluetöimistössä Mika Waltarin syntymän 100-vuotismuistojuhlaa. Tilaisuuden aluksi puolueen puheenjohtaja Jutta Urpilainen piti puheen, jonka jälkeen hän yhdessä taloudenhoitaja Risto Salosen kanssa laski kukkimpun Waltarin reliefin alle (yllä). - Petri Tanskanen
Jo perinteeksi muodostunut "Hetki Kalevi Sorsalle" -tilaisuus keräsi joulukuussa Työväenliikkeen kirjastoon laajan yleisön (alla). - Isto Puhakka*

Toukokuussa arkiston henkilökunta teki virkistysmatkan Tallinnaan. Marraskuussa järjestettiin koulutusristeily Ruotsiin, jonka aiheena oli arkiston muuton suunnittelu. Meno- ja tulomatkalla pidetyissä seminaareissa tehtiin aktiivista suunnittelutyötä. Muuton valmistelua varten perustettiin useita työryhmiä. Laivalla käsiteltiin myös Työväen Arkiston 100-vuotisjuhliin liittyviä kysymyksiä. Mikko Kosunen hoiti taas kerran käytännön järjestelyt erinomaisesti.

Työväen Arkistossa on aina kiinnitetty huomiota työntekijöiden terveyteen. Arkistonhoito on pölyn ja usein hankalien tai yksipuolisten työasentojen vuoksi vähemmän terveellistä työtä. Arkiston työpisteitä on pyritty uusimaan ergonomisemmiksi. Tämän lisäksi on muutaman kerran turvauduttu hieroja Veijo Kaikulan palveluihin. Hierojan käyttöön on saatu jonkin verran taloudellista tukea ammattiosastolta. Työterveydenhuollosta on sopimus Diacorin kanssa. Työväen Arkiston henkilökunta käy säännöllisesti luovuttamassa verta.

Henkilökuntaa koulutettiin myös hätätilanteiden varalle. Jani Kaunismäki, Esa Lahtinen, Isto Puhakka, Veikko Rytönen ja Kirsti Saarikoski osallistuivat joulukuussa SPR:n ensiapukurssille.

Koko henkilökunta osallistui Mika Waltarin 100-vuotisjuhltilaisuuteen SDP:n puolue toimistossa syyskuussa ja "Hetki Kalevi Sorsalle" -tilaisuuteen joulukuussa. Heti vuoden alussa käytiin myös joukolla katsomassa Seppo Rustaniuksen dokumentti-elokuva "Uhrit 1918".

Jani Kaunismäki harjoittelee elvytystä SPR:n joulukuisella ensiapukurssilla. - Isto Puhakka

Työväen Arkiston koulutusristeilyllä käsiteltiin tulevaan muuttoon ja arkiston 100-vuotisjuhliin liittyviä asioita. - Jani Kaunismäki

Koulutusristeilyn paluumatkalla henkilökunta söi illallista á la carte -ravintolassa ja joulupukkinakin muisti kilttejä arkistolaisia. Kuvassa vasemmalta Andreas McKeough, Petri Marjeta, Tellu Laukkanen ja Isto Puhakka. - Jani Kaunismäki

Edustukset, esitelmät ja osanotto tilaisuuksiin

Marjaliisa Hentilä

Virkavapaalla Berliinissä Suomi-Saksa Instituutin johtajana 31.12.2009 asti

Mikko Kosunen

Työväenperinne - Arbetartradition ry:n hallituksen jäsen

Työväentutkimus-lehden toimituskunnan jäsen

“Kylmän sodan kriisit” -seminaari Säätytalolla 16.1.

Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran gradu-seminaarissa asiantuntijana
Tieteiden talolla Helsingissä 8.2.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 4. - 6.6.

“Kiveen hakattu historia”, valokuvanäyttelyn avajaiset 15.9.

“Näkyvät arkistot”, Arkistoyhdistyksen syysseminaari 7.11.

“Venäläinen sotaväki Suomessa” -asiakirjanäyttelyn avajaiset Kansallisarkistossa
27.11.

“Arkistot - tutkimus ja paikallisuus” -seminaari Kansallisarkistossa 2.12.

“Vuosi 1918 historiankirjoituksessa”, Väinö Tanner Säätiön järjestämä Jaakko Paa-
volaisen juhlaseminaari Helsingin yliopistolla 19.12.

Kirjaesittely Työväentutkimus-vuosikirjaan Tauno Tukksisen teoksista “Helsingin pu-
naisten taistelutappiot 1918” ja “Naiskapinallisten henkilötappiot 1918”

Esa Lahtinen

Kansan Sivistysrahaston valtuuskunnan jäsen

Työväen muistitietotoimikunnan varapuheenjohtaja

SDP:n historiatoimikunnan jäsen

STS-pankin historiatoimikunnan jäsen

Sosialidemokraattisen raittiusliikkeen historiatoimikunnan jäsen

Yksityisarkistorekisteri-työryhmän (YKRI) jäsen

Tilaushistoriakeskuksen 75-vuotisjuhlat 7.4.

Santahamina 1918 -seminaari ja seppelleen lasku 13.4.

Työväenperinne - Arbetartradition ry:n kokoukset 25.4. ja 20.11.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 5. - 6.6.

Suomenlinnan sotavankileirin muistojuhla 5.9.

IALHI:n XXXIX vuosikokous Johannesburgissa 8.- 13.9.

Haagan työväenyhdistyksen historian julkistaminen 24.9.

“Wrightiläisyyden paluu?” -seminaari Paasitornissa 26.9.

Yksityisten keskusarkistojen kokous Mikkeliissä 3.10.

Paasitorni 100 vuotta 4.10.

Vuoden 1918 näyttelyn avajaiset Kansallisarkistossa 5.11.

Willy Brandt näyttelyn avajaiset Paasitornissa 7.11.

Norjan työväen arkiston 100-vuotisjuhlat Oslossa 13. - 14.11.

“Arkistot - tutkimus ja paikallisuus” -seminaari Kansallisarkistossa 2.12.

Kokoomuksen historian julkistamistilaisuus Eteläranta 10:ssä 3.12.

“Digiaikaan! Sähköiset tietokannat tutkijoiden työvälineenä”, Tilaushistoriakeskuksen seminaari Kansallisarkistossa 8.12.

“Vuosi 1918 historiankirjoituksessa”, Väinö Tanner Säätiön järjestämä Jaakko Paavolaisen juhlaseminaari Helsingin yliopistossa 19.12.

Markku Hyvärisen, Reino Toivion ja Erkki Vuorenmaan läksiäistilaisuudet

Tellu Laukkanen

Santahamina 1918 -seminaari ja seppelleen lasku 13.4.

Sosialidemokraattisten Naisten liittokokous Helsingissä 17. - 18.5.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 5. - 7.6.

Sivarien neuvottelupäivät Tampereella 20.11.

Anni Lahtinen

Tammisaaren punavankileirin 90-vuotismuistojuhla 14.6.

Henrik Lyra

Arkistonhoitotutkinnon suorittaminen

“Sisällissota ja kirkko” -seminaari Helsingin yliopistolla 18.1.

Arkistokurssin pitäminen Imatran TSL:n opintojärjestössä 14.2.

Arkistokurssin pitäminen Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin Piirissä 29.2.

“Paikallisuus, monikulttuurisuus ja jälkinationismi ylikansallisessa kontekstissa. Etnologian näkymät ja asema 2000-luvulla” -seminaari Turun yliopistossa 15.-17.5.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 4. - 7.6.

“Työväki ja kokemus”, Työväen historian ja perinteentutkimuksen seuran seminaari Kiljavanrannassa 18. - 19.8. Osallistuminen paneeliin.

“Digitaalisten aineistojen haasteet yksityisarkistoissa” -seminaari Kansallisarkistossa 9.9.

Arkistokurssin pitäminen TSL:n Keski-Uudenmaan piirissä 2.10.

Arkistokurssin pitäminen TSL:n Kymen piirissä 11.10.

“Tiedon virtaa! Esteetön tietoyhteiskunta”, TSL:n seminaari 14.11.

“Arkistot - tutkimus ja paikallisuus” -seminaari Kansallisarkistossa 2.12.

“Digiaikaan! Sähköiset tietokannat tutkijoiden työvälineenä”, Tilaushistoriakeskuksen seminaari Kansallisarkistossa 8.12.

“Merikasarmin salaisuudet - Ulkopoliitiikan tutkimus ja ulkoministeriön aineisto” -seminaari ulkoministeriössä 12.12.

Petri Marjeta

“Digiaikaan! Sähköiset tietokannat tutkijoiden työvälineenä”, Tilaushistoriakeskuksen seminaari Kansallisarkistossa 8.12.

“Vuosi 1918 historiankirjoituksessa”, Väinö Tanner Säätiön järjestämä Jaakko Paavolaisen juhlaseminaari Helsingin yliopistossa 19.12.

Andreas McKeough

“Vanhat arkistot kuntoon” -seminaari Kansallisarkistossa

Isto Puhakka

SDP:n 41. puoluekokous 5. - 6.6.

“Näkyvät arkistot”, Arkistoyhdistyksen syysseminaari 7.11.

Risto Reuna

Työväen muistitietotoimikunnan sihteeri

Posti- ja logistiikka-alan Helsingin osaston historiatoimikunta

Puu- ja erityisalujen liiton historiatoimikunta

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL:n historiatoimikunta

Sähköliiton historiatoimikunta

Veikko Rytönen

Työhuonekunnan puheenjohtaja

Yksityisten keskusarkistojen uuden palkkausjärjestelmän kehittämistyöryhmä

Osku Sikiö

SDP:n puoluekokous Hämeenlinnassa 5. -7.6.

Tammisaaren punavankileirin 90-vuotismuistojuhla 14.6.

Petri Tanskanen

Työväen Arkiston työhuonekunnan sihteeri

Arkistojen päivän toimikunnan jäsen

Santahaminan vuoden 1918 muistitilaisuuden järjestelytoimikunnan jäsen

Uutispäivä Demarin avoimet ovet -tilaisuus Työväenlehtipäivänä 29.2.

“Digitoinnin salat” -seminaari Tampereen yliopistolla 24.4.

Sähköisen arkistoinnin teemapäivä Kansallisarkistossa 6.5.

Työväenmuseumo Werstaan (Työväen museoyhdistyksen) vuosikokous Tampereella 23.5.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 4. - 6.6.

Suomenlinnan sotavankileirin muistojuhla 5.9.

Poliisimuseon avajaiset Tampereella 18.9.

“Näkyvät arkistot”, Arkistoyhdistyksen syysseminaari 7.11.

“Arkistot - tutkimus ja paikallisuus” -seminaari Kansallisarkistossa 2.12.

“Digiaikaan! Sähköiset tietokannat tutkijoiden työvälineenä”, Tilaushistoriakeskuksen seminaari Kansallisarkistossa 8.12.

“Työpajoja tehtaassa” -seminaari Tampereella 15.12.

Työväenmuseumo Werstaan (Työväenmuseumoyhdistyksen) syyskokous Tampereella 19.12.

Ulla Tapiovaara-Harpp

“Arkistot ja kirjallisuuden tutkimus - metodisia avauksia” -seminaari Tieteiden talolla 27. - 28.3.

SDP:n 41. puoluekokous Hämeenlinnassa 5. - 6.6.

Hugo L. Mäkisen 100-vuotissyntymäpäivä Puotilan kartanossa 9.7.

Sähköisen asioinnin seminaari Diana-auditoriossa 18.9.

“Wrightiläisyyden paluu?” -seminaari Paasitornissa 26.9.

“Työpajoja tehtaassa” -seminaari Tampereella 16.12.

Liitteet

1. Määrällisiä tunnuslukuja
2. Arkiston käyttö
3. Luovuttajat
4. Arkiston toiminta graafisina esityksinä

1. Määrällisiä tunnuslukuja

Tilat:

Yhteensä 1516 neliömetriä, lukusalipaikkoja 12

Henkilöstö:

Henkilötyövuodet yhteensä 13

Valtionavun piirissä 8

Aineistot:

Arkistoaineiston määrä 5 200 hyllymetriä

Erityisaineistot 600 hyllymetriä

- valokuvat 400 000

- äänitteet 3 800

- videot, filmit yms. 1 929

- julisteet, piirustukset yms. 11 000

Kaikki aineistot yhteensä 5 800 hyllymetriä

Kartunta:

Kartuntaa ei ollut, koska seulomalla ja tiivistämällä poistettiin aineistoa.

Järjestäminen, kuvailu:

Luetteloita, uusia ja lisäyksiä yhteensä 1 284

Äänitteitä digitoitu n. 1800 nauhaa (2000 h)

Videot ja elokuvat, digitoitu 1029 tiedostoa (660 h)

Muut tietokannat:

Muistitieto 5 955

Valokuvia digitoitu 31 850

Julisteita kuvattu 3 664, kuvailtu 1 986

Elokuvat, kuvailtu n. 1400

2. Arkiston käyttö

Tutkijakäynnit	1 851
Tiedustelut	2 004
Valokopiot	7 000
Ryhmäkäynnit	13
Kaukolainat	40 (153 yksikköä)
Luovutukset	121
Muistitiedon luovutukset	53

Käytetty aineisto

Kansiot ja sidokset	1 662
Mikrofilmit	302
Muistitieto	383
Lehdet	82
Nuotit	75
Videot	3
Valokuvat ja julisteet yht.	1 061
Muita	30
Yhteensä	3 598

3. Luovuttajat

Henkilöluovuttajat:

Aarniokoski Leevi
Arvola Jussi
Brygger Sinikka
Enqvist Anders
Hämeri Maija
Hilkka Jokinen
Kauppi Hannu
Kokkonen Erkki
Kyyhkynen Eino
Laine Marja
Lehtinen Hannu
Lindfors Aarre
Louekoski Matti
Marjanen Jouko
Mattila Annakati
Mäkelä Marita
Mäkinen Pekka
Nöjd Tuovi
Pekkola Sonja
Peltomaa Kristiina

Pohjola Salme
Poutasuo Kari
Pynnönen Toivo
Rantala Kari
Rantanen Sirkka
Reuna Risto
Ripatti Viljo
Salmi Aimo
Salo Pirkko
Someristo Kirsti
Sundqvist Ulf
Tahvanainen Aarno
Tonttila Pekka
Tuomisto Tero
Turunen Kimmo
Uino Marja-Liisa
Valtanen Anja
Welling Osmo
Wickman Maj
Wuokko Eila
Vuorenmaa Erkki
Ylijoki Aimo
Åberg Martti

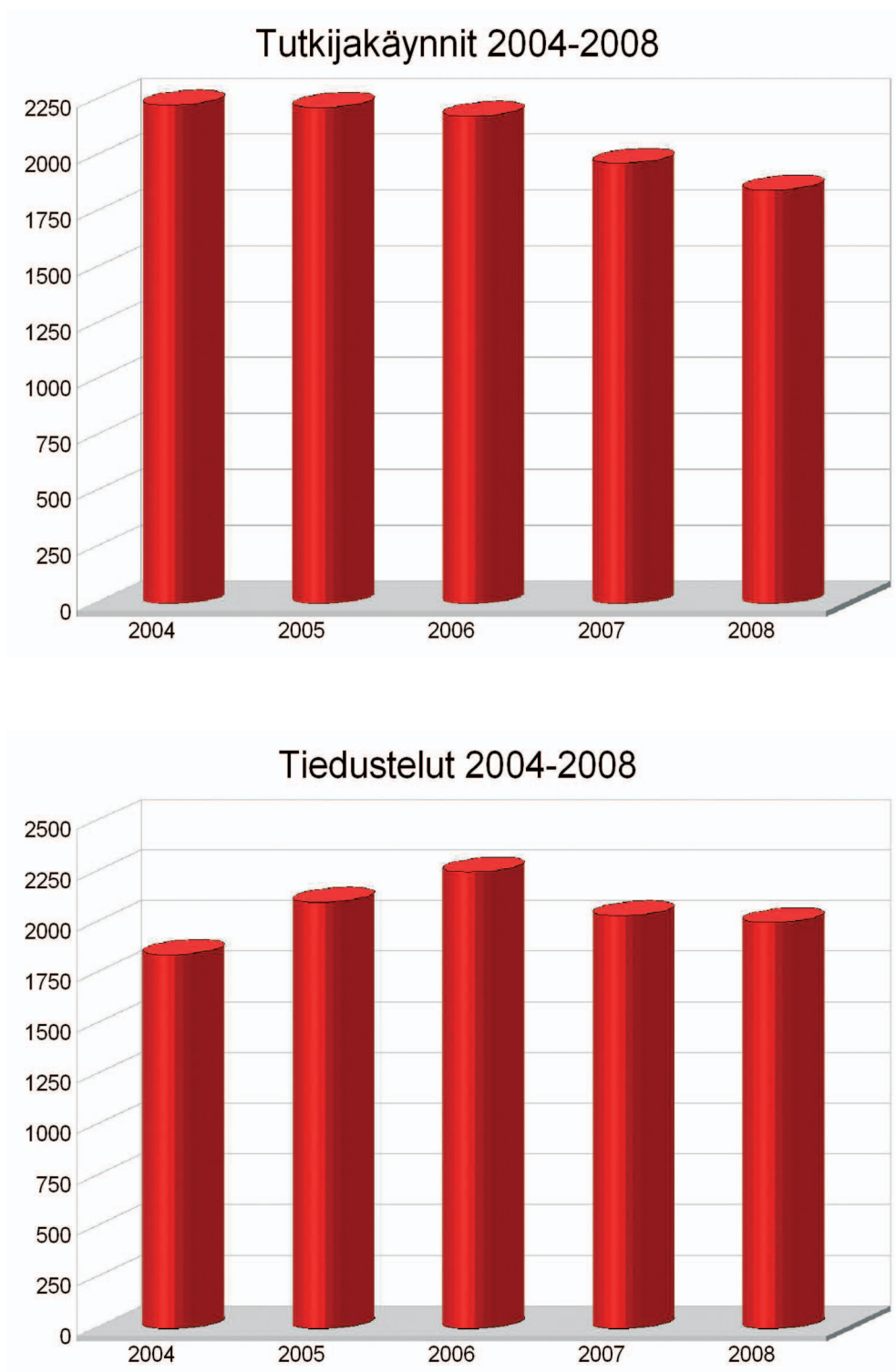
Yhteisöluovuttajat:

Asukasliitto
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto
Elämäntapaliitto
Espoon Sos Dem Nuorten Aluejärjestö
Esbo svenska socialdemokrater
Hakaniemen Sosialidemokraatit
Helsingin kaupungin viran- ja toimenhaltijat JHL
Helsingin putkimiehet
Helsingin Eläkkeensaajat
Helsingin Sosialidemokraatit
Helsingin tullimiesten sd-ryhmä AY-jaosto
Helsingin Työväen Mieskuoro
Helsingin Työväen Naiskuoro Elegia
Helsingin Työväen Orkesteri
Hikiän ty
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
JHL Tampereen Yhteisjärjestö
Järjestötoimitsijain Liitto
Kemianliitto
Kangaslammin ty

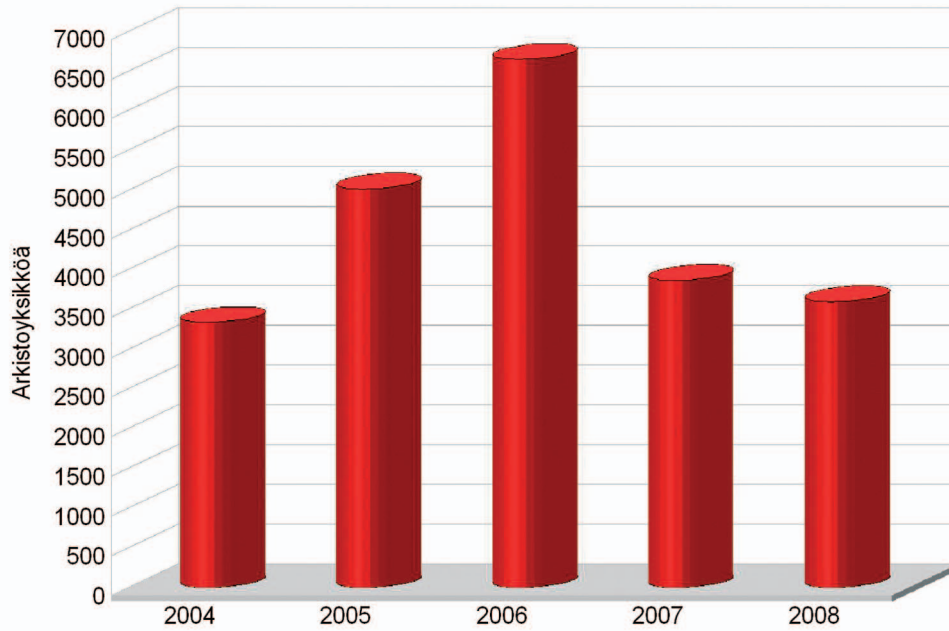
Kansan Sivistysrahasto
Kruununhaan Sos.dem. Yhdistys
Lauttasaaren sosialidemokraatit
Lomakotien Liitto
Palvelualojen ammattiliitto PAM
Paperiliiton Lielahden os 6
Perniön työväenyhdistys
Pinjaisten metallityöväen ao 21
Pohjois-Haagan sos.dem. yhdistys
Pohjois-Karjalan Sosialidemokraattinen Piiri
Pohjois-Porin Sosialidemokraatit
Pohjois-Savon Sosialidemokraatit
Porvoon Ty
Posti- ja Lennätinlaitoksen Helsingin Puhelintyöntekijäin ao 78
Postiliiton Riihimäen osasto no 148
Puu ja erityisalojen liitto
Riihimäen ja ympäristön automiehet os. 051
Riihimäen Lasi Oy:n Sairauskassa
Savonlinnan Metallityöväen ao 17
Someron Ty
Sos. dem. Työväentalojen Liitto
Suomen Tieliikenneopettajien Liitto
T-lehdistö
Tapanilan työväenyhdistys
Teatterimuseo
Tradeka
Turun kaupungin työnjohtajien ja esimiesten ao JHL 128
Turun Kärämäen Sos.dem. Ty
Turun Puhelintyöntekijät ry 164
Työväen Opintorahasto
Työväen Sivistysliitto
Työväenmuseum WERSTAS
Työväenperinne
Uutispäivä Demari
Vainion ty
Vantaan Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö
Varkauden Sosialidemokraatit
Veturimiesten Vakuutuskassa
Viipurin Työväen Soittajat
Virtain Lahdenkylän ty

4. Arkiston toiminta graafisina esityksinä

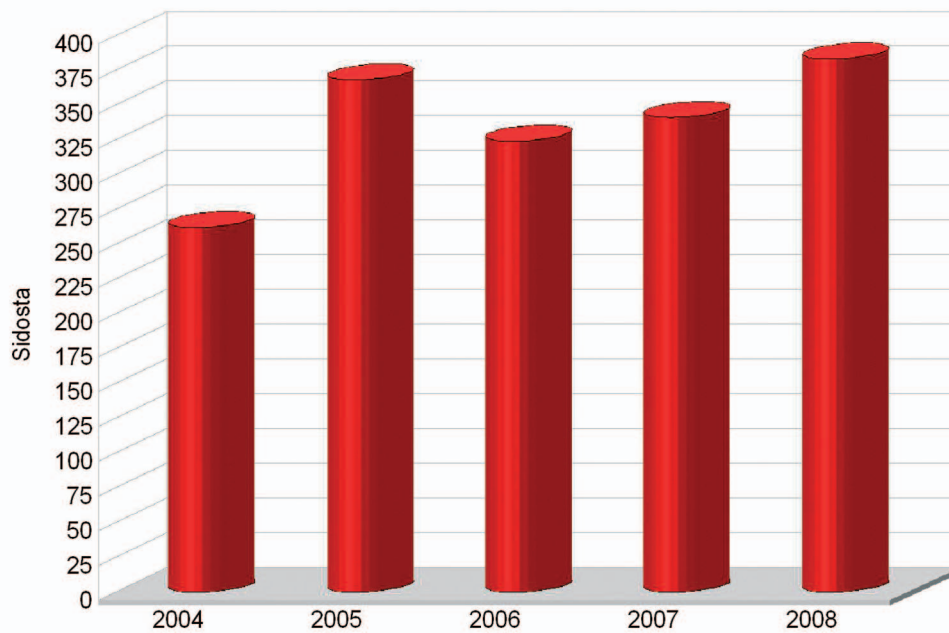

Aineiston käyttö 2004-2008

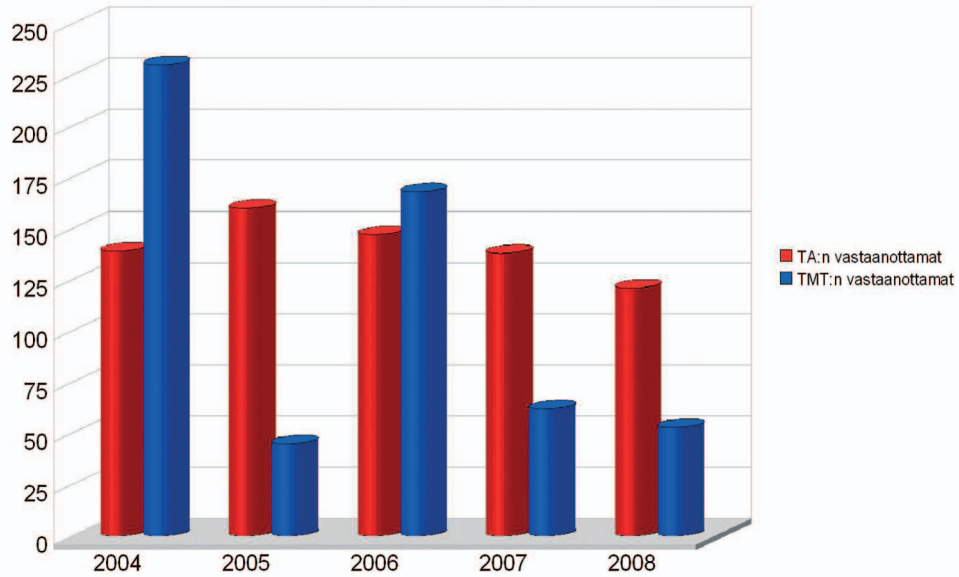
Muistitiedon käyttö 2004-2008

Luovutukset 2004-2008

Valokuvien käyttö 2004-2008

